

Normkritik och normkritisk pedagogik, vad är det?

Normkritisk pedagogik är ett nytt begrepp som skapats i Sverige baserat på Kevin Kumashiros teorier. År 2009 kom Skolverkets rapport *Diskriminerad, trakasserad, kränkt?* Där lyftes vikten av att byta perspektiv från toleranspedagogik till normkritisk pedagogik för att motverka diskrimineringar, trakasserier och kränkningar. Med ett toleransperspektiv delas människor in i "vi" och "dem". Till exempel "vi" som ska tolerera "invandrarna" de "homosexuella", "det är ju synd om dem" och så vidare. Problemet med tolerans pedagogik är att uppdelningen i "vi" och "dem" förstärks, samt att normen "vi" får makten att tolerera "de andra". Toleranspedagogik osynliggör makten och normerna för att istället förstärka just dessa. De som ingår i gruppen "vi" tar sig rätten att bestämma över andra människors rättigheter och handlingsutrymme. Det är därför viktigt att vi byter perspektiv och börjar synliggöra normer och vilken status och makt som medföljer. Det handlar om att arbeta med att lägga till och respektera, genom att problematisera normen istället för det som avviker från den. Normkritisk pedagogik är ett effektivt sätt att arbeta med alla diskrimineringsgrunderna.

Med normkritisk pedagogik är det viktigt att se sin egen roll som pedagog och kritiskt granska vilka normer det är jag förmedlar samt hur en själv måste förhålla sig till olika normer om kön, könsuttryck, etnicitet, sexualitet, religion, klass och funktionalitet. De som bryter mot normen rättas och straffas på olika sätt som till exempel med kommentarer: "bara tjejer får vara med i den här leken" vilket är uteslutning eller kommentaren "det var väl inte så farligt, du är ju en stor kille" vilket är förlöjligande av barns och elevers känslor, eller genom svordomar som "jävla bög", "hora" osv vilket tydligt visar på normer kring sexualitet. Det här gör att barnens och elevernas handlingsutrymme krymper medan uppdraget enligt läroplan och skollag är att ge barnen fler möjligheter, inte mindre.

Ett normkritiskt förhållningssätt gör att vi blir medvetna om normerna och hur de påverkar och skapar maktskillnader och först då kan vi bli normmedvetna och välja att göra på nya sätt i mötet med barnen, eleverna, kollegorna och föräldrarna. En viktig del i det normkritisk pedagogik är att göra barnen och eleverna delaktiga och diskutera olika normer med dem så att även de kan förhålla sig kritiskt och se fler möjligheter, men även ge varandra fler möjligheter.

Med normkritisk pedagogik kan vi förebygga diskriminering, kränkningar, skapa större trygghet, stärka barn och elevers självkänsla vilket även påverkar deras inlärningsförmåga och motivation och därmed även deras betyg.

Normkritisk pedagogik ger barn och elever möjlighet att utveckla sin fulla potential oavsett deras bakgrund.

Läs även vår checklista om normkritiskt arbete.